

Zomer 2020

Gidsengids

IVN ENSCHEDE

INSTITUUT VOOR NATUUREDUCATIE

Nummer 253

BELEEF DE NATUUR!

Colofon

De Gidsengids van IVN Enschede verschijnt 4 x per jaar.
Voor meer informatie zie: www.ivn.nl/afdeling/enschede
en www.facebook.com/IVNEnschede

Redactie Gidsengids

* Celia Horst-Geijtenbeek
Burgemeester Stroinkstraat 375 - 7547 RH Enschede
tel. 053 434 36 48 - email: celia@jforst.nl
* Tineke Eitink-Doornhein

Website en Facebook

* Jan Willem Visschers
tel. 053 476 55 35 - email: jwvisschers@gmail.com
* Erika van Oldeneel - email: erika1961@hetnet.nl

Drukker

* Editoo B.V. te Arnhem
tel. 085 773 774 2 - www.editoo.nl

Lidmaatschap IVN

Aanmelden en opzeggen per email via secretariaat
Contributie per jaar leden € 24,00; huisgenoten € 6,00
Minimale jaarbijdrage donateurs is € 15,00.
IBAN: NL05 INGB 0000 8388 83 t.n.v. IVN afd. Enschede

Bestuur

Voorzitter

* Hanneke van Dorp
Wooldrikshoekweg 104
7535 DD Enschede
053-4780392
email: hanneke_van_dorp@planet.nl

Secretariaat

1e secretaris
* Nico van Diepen
Bouwhuishorst 23
7531 EZ Enschede
06-47270894
2e secretaris
* Dirk van de Wetering
email: ivnenschedesecretariaat@gmail.com

Penningmeester

* Dirk Nijenboer
Van Riebeekstraat 95
7535 ZJ Enschede
053-4311364
email: dendirk@home.nl

Algemeen bestuurslid

* Pim Bosman
Voortsweg 48
7523 CH Enschede
053-4322965
email: whbosman@hetnet.nl

Van harte welkom bij IVN Enschede

IVN, Instituut voor Natuureducatie en Duurzaamheid, is een organisatie met ca. 180 afdelingen in Nederland en ca. 18.000 vrijwilligers. IVN heeft als doel mensen bij de natuur te betrekken en jong en oud laten beleven hoe leuk, leerzaam, gezond én belangrijk onze natuur is.

Onze afdeling IVN Enschede telt momenteel ca. 90 leden incl. huisgenootleden. Zij zetten zich in op het gebied van milieu, natuureducatie en duurzaamheid. Vooral door het stimuleren van natuurbeleving willen we onze liefde en kennis voor de natuur delen. Tevens organiseren we speciale bijeenkomsten voor onze leden en donateurs. Per kwartaal ontvangen zij het afdelingsblad de "Gidsengids".

Zin om vrijblijvend eens te komen kijken, mee te doen met onze activiteiten of lid worden? Dan kun je contact opnemen met ons secretariaat. Je bent van harte welkom!

Werkgroepen

- * Schoolwandelingen
- * Grijs, Groen en Gelukkig
- * Heemtuin
- * Vliegbasis Twenthe
- * Internationale School IST
- * IVN infokraam
- * PR & Communicatie
- * Publiekswandelingen

In dit nummer

- 3 Van de voorzitter
- 4 In memoriam Truus Maijer
- Van de redactie
- 5 Persoonlijke natuurbelevingen
- 7 Bijzonderheden in de achtertuin, vervolg
- 8 Blazen of zuigen
- 9 Mooie, miezerige wandeling Esmarke
- 10 Herbarium en plantenrekje
- 13 Zomer, een gedicht
- 14 Corona herinnering
- Algemene Ledenvergadering 17 september 2020**
- 15 Wandeling over het Lankheet
- 16 Kom mee naar buiten, allemaal!
- 17 Van wie is dit jasje?
- 18 Eten of gegeten worden
- 19 Cursussen IVN Enschede
- 20 60 jaar IVN
- 22 DNA onderzoek boomkikker Twente

Coverfoto Fietspad Kuipersdijk - Tineke Eitink
Middenpagina Rand Ledeboerpark - Ietje Bijvank

Van de voorzitter

2020 is een jaar dat ons bij zal blijven, hoewel we nog niet op de helft zijn is dat wel duidelijk.

We hadden een prachtig voorjaar, maar het plezier in het mooie weer wordt voor mij toch nogal verpest doordat alle regen van februari en maart, in april alweer verdampt was. Dit dreigt het derde droge jaar op rij te worden. Hoeveel fijnsparren, beuken en andere bomen gaat dat nu weer kosten en wat blijft er over van het dierenleven in al die poelen en beken die alweer droogvallen? Maar daar hoor je nu nauwelijks iemand over omdat andere problemen ons veel meer bezig houden.

2020, zo'n mooi jaartal en het jubileum jaar van IVN. Het zal ons bij blijven als het jaar dat we het jubileum niet vierden. Vanaf half maart viel het normale leven bijna helemaal stil en moesten we ook vrijwel alle IVN activiteiten afzeggen. Er waren zulke mooie plannen gemaakt voor het 60 jarig jubileum, maar onze jubileum commissie zegt: "Wat in het vat zit verzuurt niet". Achter in deze Gidsengids vindt u er een berichtje over. Heel jammer, maar verstandig. Hoe het met het landelijke jubileum festival gaat weet ik nu nog niet, maar het zou me niet verbazen als dat ook uitgesteld wordt.

Na de eerste schok bleek het rustige leven ook voordelen te hebben. Een aantal weken beleefden we de wereld op een manier die we nauwelijks kenden: de hemel was zo strak blauw en het was zo stil. Bijna geen vliegtuigen, minder verkeer, gesloten sportvelden en scholen; je kon de vogelgeluiden beter horen dan ooit. Maar ik wil deze situatie zeker niet idealiseren, daarvoor zijn de problemen die veel mensen ondervinden veel te groot. Het niet doorgaan van al onze activiteiten is echt spijtig voor alle kinderen die hun schoolwandelingen misliepen, de middelbare scholieren die hun veldwerk niet mochten doen en misschien het meest voor de deelnemers van de rolstoelwandelingen die binnen moesten blijven.

Voor ons zelf is het natuurlijk ook jammer want IVN-ers doen het natuurlijk vooral ook voor hun eigen plezier. Zelf mis ik al die IVN activiteiten en alle mensen die ik er bij tegen kom echt en ik ben vast niet de enige. Hopelijk kunnen we snel weer aan de slag!

In deze Gidsengids is nog één verslag van een publiekswandeling te vinden die vlak voor het ingaan van alle beperkende maatregelen nog plaatsvond. Op de oproep van de redactie aan de lezers om natuurervaringen om deze leegte te compenseren zijn heel wat reacties binnen gekomen, zoals een verslag van een wandeling in het Lankheet en veel waarnemingen uit eigen tuin. Ook is er weer een informatief stukje over een vogel van Nico met deze keer een toepas-selijk, leuk én treurig gedicht van Hans Dorrestein. Wie deze rustige zomer iets leerzaams wil doen kan een herbarium gaan maken, alle informatie daar over is te vinden in een mooi artikel van Jan Willem. (Alleen lezen en niet doen is ook leuk!) Nieuws is er over de paddenstoelencursus die binnen kort hopelijk gegeven kan worden en de Landschapsgidsen cursus. Het is heel fijn dat Greetje Koster de organisatie hiervan zo voortvarend heeft opgepakt.

Zo werd het toch weer een mooie, dikke Gidsengids, een levensteken van een noodgedwongen bijna slapende IVN afdeling. We krijgen langzaam aan weer wat meer bewegingsvrijheid, huismussen kunnen dan misschien weer in trekvogels veranderen?! Hopelijk tot spoedig ziens ergens buiten!

Hanneke van Dorp

Foto Anne-Jan Horst

In memoriam Truus Maijer

Vlak voor het ter perse gaan van deze Gidsengids bereikte ons het bericht dat Truus Maijer op 90 jarige leeftijd overleden is. Ze is heel lang lid en donateur van IVN Enschede geweest. Truus was een groot liefhebber van planten en tuinieren en was tot op zeer hoge leeftijd heel actief buiten. Ze hielp de laatste jaren nog wel bij heemtuindagen en heeft in 2017 meegeholpen bij de organisatie van het afdelingsuitje naar de Holterberg. Ik bewaar leuke herinneringen aan buitenactiviteiten met Truus.

Hanneke van Dorp

Een zaterdag in Twakkelo - Celia Horst

Van de redactie

Hé, wat fijn! Ook in coronatijd hebben we het voor elkaar gekregen een Gidsengids te vullen met allerlei verhalen, gedichten, ontdekkingen en prachtige foto's.

En dat was deze keer toch echt wel even wat harder werken en dieper nadenken dan anders... Want dankzij deze pandemie hadden we geen schoolwandelingen op het Groot Brunink, werden alle excursies afgelast en hebben we geen Sloopjesdag kunnen houden. En ook de Algemene Ledenvergadering kon niet plaatsvinden. Voor het laatste staat inmiddels een nieuwe datum gepland (zie pag. 14). Natuurlijk onder voorbehoud, want er is maar weinig zeker over wat er kan en mag in september. Houd deze datum in elk geval maar vast vrij in de agenda!

Wat er verder gaat gebeuren... geen idee. De agenda is dan ook akelig leeg. We hopen toch zo dat we straks weer met de kinderen van de scholen op ontdekking kunnen in de natuur! Samen verwonderen en bewonderen. Onder de indruk raken over hoe alles in elkaar steekt en werkt. Er is zoveel moois te ontdekken wanneer je er oog voor hebt...

En dat hebben we gemerkt! Er waren heel wat leden die gehoor gaven aan de oproep iets in te sturen over hun belevenissen in de natuur. De één vanuit zijn eigen directe woonomgeving, de ander van wat verder weg. Maar de verhalen die we in deze Gidsengids kunnen zien en lezen, bewijzen wel dat Corona ons niet heeft vastgekluisd aan huis en haard. We hopen dan ook dat ze mogen inspireren en uitnodigen om zelf ook op onderzoek uit te gaan. En die ontdekkingen dan ook met ons te delen zodat we de volgende Gidsengids net zo mooi kunnen laten sprankelen met copy van onze lezers!

Copy voor de volgende Gidsengids mag worden ingestuurd vóór 11 september

We wensen iedereen een fijne en gezonde zomer vol met mooie ontdekkingen en groene avonturen! En hopelijk tot ziens in september bij de Algemene Ledenvergadering.

Persoonlijke natuurbelevingen

Even leek het er op dat deze Gidsengids erg leeg zou blijven doordat alle activiteiten die in de agenda stonden geen doorgang konden vinden. Een aantal leden gaf gelukkig gehoor aan onze extra oproep om copy of een foto in te sturen van hun persoonlijke natuurbeleving. Lees, geniet en verwonder je met ons mee!

Bloedende druif

Kennelijk heb ik de druif een beetje rigoureuus gesnoeid en daarbij een tak beschadigd. Vorige week begon hij te bloeden.

En dat ging nogal fors. Om de paar seconden een dikke druppel, zodat er een natte plek ontstond op de grond. Even rekenen. Om de 4-5 seconden een druppel. Zeg 15 druppels per minuut. Dat zijn er 900 per uur. In een milliliter gaan 20 druppels, dus 45 milliliter per uur. Dat is ruim een liter per dag. Een liter vocht en voedingsstoffen, die weggestroomd zijn.

Gelukkig stopte het bloeden na een week.

Nico van Diepen

Erika van Oldeneel spotte deze grutto in de buurt van Buurse

Waarnemingen in eigen tuin

Afgelopen dinsdag (18 mei) zat ik even op m'n bankje te genieten van het mooie weer.

Een merel vrouwtje was bezig nestmateriaal te verzamelen achter in mijn tuin. Er staat een malus, een paar Japanse anemonen en een vogelbadje. Als het vrouwtje vond dat haar snavel vol genoeg was doopte ze het verzamelde materiaal heel even in het water tot ze vond dat het vochtig genoeg was. Dan vloog ze weg, maar ze was ook zo weer terug en herhaalde het voorgaande zich.

Ik heb schoon water in het badje gedaan en er achter half vergaande vochtige bladeren gelegd. Je had haar moeten zien, daar was ze zo blij mee. Tot slot van al haar werken nam ze een heerlijk bad.

Frieda Zielman

Appelbloesem, ingestuurd door Wim Pauw

Hoe kleine dingen toch zo mooi kunnen zijn

Door de aanmoedigingsmail van Nico en zijn verhaal over de zaadjes, schoot mij weer iets te binnen wat ik vorig jaar in m'n tuin zag.

We kunnen ons ongetwijfeld allemaal herinneren hoe toch wel bijna alle tuinen er verdroogd en verbrand uitzagen en dan hebben we het nog niet eens over de “wilde” natuur, zo ook mijn tuin! Toen ik, nadat er eindelijk weer een paar regenbuien gevallen waren, in de tuin liep zag het er allemaal nog niet veel beter uit, het was al te laat in het jaar om weer fris groen te zien ontwikkelen. Tot mijn oog viel op de “bollen” van de Kogeldistel (Echinops). Deze waren uiteraard al maanden geel/wit en verdroogd, maar nu lag er een groene waas over, dat moest van dichtbij onderzocht worden. Wat bleek, het zal wel meer gebeuren maar ik had het nog nooit gezien, de zaadjes die nog in de “kogel” zaten waren ontkiemt en dat was de groene waas. Nou dat vond ik toch wel apart (zie foto, helaas uit z'n natuurlijke omgeving geknipt)

Kiemplantjes op de Kogeldistel

Nu ik toch achter het toetsenbord zit en verder ruim de tijd heb, nog een paar zaken uit de tuinomgeving. Zoals vast wel elke IVN'er heb ik ook een vogel voedertafel in de tuin staan en die heeft de afgelopen “winter”periode redelijk wat bezoek gehad, ook van vogels waar je het eigenlijk niet voor doet (??) zoals Eksters, Kraaien, Kauwtjes, Gaaien en ook kreeg ik bezoek van een Turkse Tortel. Deze was erg tam en het scheelde maar weinig of hij kwam op m'n schouder zitten. Hij komt nog steeds, ook nu de voedertafel wat minder aangevuld wordt. Als ik in de tuin zit of loop, komt t'ie aanvliegen en wacht dan tot ik toch weer wat zaad op de tafel strooi. Laatst heb ik hem (of haar) op de foto gezet, op een plek waarvan je haar ziet denken “als het gat te klein is dan maar bovenop” (zie foto).

Als ik nog even jullie aandacht kan vasthouden, ik heb nog iets over een Bonte Kraai (?) Op het speelveld naast ons huis zijn al jaren hele groepen Kraaien en Kauwtjes actief, zo'n jaar geleden dacht ik ,verrek, wat zie ik nu, een Ekster met

"Mijn" Turkse Tortel

een korte staart !? Nadere bestudering, wel op afstand, leek het me toch geen Ekster, deze was veel vlekkeriger. Een Ekster heeft echt zwart/blauwe en witte vlakken en ook, de inderdaad bestaande Bonte Kraai, heeft vlakken zwart en wit/grijs. Maar “mijn” vogel heeft echter witte vlekken en strepen, alsof hij met bleekwater geknoeid heeft. Vanzelfsprekend heb ik geprobeerd hem te fotograferen, maar in zo'n groep vogels is het zo onrustig. Het is me één keer gelukt maar op een te grote afstand en ook wat onscherp, ik weet dat hij het is maar als een ander de foto ziet kan hij ook denken dat het een zwarte-witte poes in het gras is. Tot 2 dagen geleden, hij zat nota bene op de voederplank, in volle glorie, maar voordat ik m'n fototoestel had gepakt..... Jullie begrijpen het. Ja, ik heb nu eenmaal niet de hele dag zo'n ding om m'n nek hangen ! Maar als het ooit lukt zal ik de foto met jullie delen.

Houd afstand en houd vol!!
Pim Bosman

Erika van Oldeneel fotografeerde dit spinnennestje in haar tuin.

Morgen in mei

Met de viervoeter
Een ommetje doen

Oorverdovend vogelgezag
De dag zojuist begonnen

Geknisper in het jonge loof
Rupsen aan het ontbijt

Spinsels in je gezicht
Terwijl je onder bomen loopt

De geur van gemaaid gras
Een prachtig begin

Van alweer een mooie dag

Celia Horst

foto Celia Horst

Bijzonderheden in de achtertuin, vervolg

In de vorige Gidsengids vertelde ik over een veldmuis die haar nest verplaatste van een plek bij coniferen die verwijderd moesten worden, naar één van de bloembakken bij ons achter het huis. (Zie foto vorige Gidsengids.) Deze muis nam haar jongen in de bek en rende steeds via een vaste route naar het nieuwe nest. Ik heb zes jonge muisjes geteld, het kunnen er meer geweest zijn. Ik heb geprobeerd om voorzichtig het nieuwe nest in de bloembak te ontdekken, maar het was te goed verstopt.

In dit voorjaar, eind april, heb ik deze bloembak opnieuw met geraniums beplant. Ik was benieuwd of ik het nest nu zou kunnen ontdekken. En jawel, deze veldmuis had een gang loodrecht naar beneden gegraven, uitmondende in een soort kamer. De gang was ongeveer 20 cm diep en de kamer had de grootte van een mandarijn. Het is verbazingwekkend dat dit diertje zo'n perfecte gang kon graven zonder dat er veel aarde was verplaatst. Het was net of het muisje met haar lijfje alle grond zijwaarts had gedrukt. Je blijft je verbazen over wat er in de natuur allemaal kan gebeuren. Overigens was het nest bij het opnieuw beplanten van de bloembak niet meer in gebruik.

Ik wil jullie nog een bijzonder verhaal vertellen dat ons eind vorige zomer is overkomen. Wij hadden een grote beukenboom bij ons in de achtertuin staan. Deze boom werd ieder jaar dikker en stond te dicht bij onze stenen schuur. Het gevolg was dat er scheuren in de muur ontstonden. We moesten een keuze maken tussen de boom en de schuur. De keuze viel op de schuur en met pijn in ons hart hebben wij de boom laten kappen. Dit kappen is al vele jaren geleden gebeurd.

De stobbe is blijven zitten en had een doorsnede van ca. 60 cm. Vier jaar geleden hebben we deze stobbe weg laten frezen. De bult met houtsnippers is tot deze nazomer blijven liggen.

In het verhaal van het veldmuisje heb ik verteld dat wij de coniferen, als scheiding tussen de tuinen van de burens en ons, verwijderd hebben. Deze coniferen waren zeer slecht en enkele waren door de droge zomers aan het afsterven. Ook wilde in de omgeving van deze coniferen niets meer groeien. Hiervoor in de plaats wilden wij een pergola laten bouwen. De bult met houtsnippers zat enigszins in de weg. De buurman wilde dit wel opruimen.

Bij de eerste kruiwagen vol met houtsnippers kwam hij zich bij mij melden met, zoals hij het noemde, een hele grote worm in het haksel in de kruiwagen. Toen ik deze "worm" zag dacht ik direct dat het een larve van het vliegend hert kon zijn. De larve was ca. 8 tot 9 cm lang en zo dik als een vinger. Ik dacht aan het vrouwtje van het vliegend hert dat tijdens een zwoele zomeravond van 2014 bij Rita, mijn vrouw, op haar schouder landde. Deze ontmoeting hebben wij beschreven in de Gidsengids van het najaar 2014, nr. 230.

Door voorzichtig tussen de houtsnippers te kijken vond de buurman nog zes larven. We hebben deze larven weer teruggezet in de bult met houtsnippers in afwachting van wat er uit deze larven zou komen. Ik heb jammer genoeg vergeten foto's van deze larven te maken. Het kunnen, naar mijn mening, larven van het vliegend hert zijn, maar meer voor de hand liggend is dat dit larven van de neushoornkever zijn, omdat het houtsnippers zijn van een beuk en niet van een eikenboom. Hoe het ook zij, het is voor beide soorten larven toch wel iets bijzonders om ze in je eigen achtertuin aan te treffen.

Dirk Nijenboer

Blazen of zuigen ?

Bovenstaande begrippen dicht je meestal toe aan menselijke mogelijkheden, maar wat als je op zoek gaat tijdens een vakantie in Italië naar een natuurverschijnsel dat die kenmerken laat zien in een landschap met geheimzinnige, nog niet in kaart gebrachte grotten in een karstgebergte! Een A4-tje in de campingwinkel met een simpel beschreven wandeling zou ons daar naar toe moeten leiden.

Het natuurverschijnsel om te ontdekken zou dan moeten zijn dat we uit openingen in de rotsen, uit onderaardse gangen een sterke luchtstroom uit de aarde zouden moeten weerstaan om niet weggeblazen te worden of omgekeerd dat we een sterke luchtstroom moesten vrezen die ons de onderaardse gang in zou zuigen!

Enigszins lacherig om de 'rare jongens die Italianen' gingen we op weg. Het was een windstille, zonnige dag. Fijn om op pad te zijn na een regendagje en binnenzitten in de caravan. Al wandelend over de bergpaden en genietend van de vergezichten vergaten we waarnaar we eigenlijk op zoek waren, dat bijzondere natuurverschijnsel.

Maar warempel, plotseling was er een krachtige windvlaag die m'n vrouw deed rillen van de kou, kippenvel op haar armen.... Wat was dat? Meteen zagen we allebei een grot-opening links van het pad waaruit een sterke, koude luchtstroom bleek te komen! Windstilte alom, maar hier ter plekke die luchtstroom uit de aarde: het was er dus toch! We hebben ons zeer verwonderd en verbaasd, zo'n natuurverschijnsel, deze "Buche (of Buca) del Vento", zagen we nooit eerder!

Het A4-tje gaf nog de volgende informatie: Buche del Vento. (= windgat)

Het is een bijzonder karstfenomeen, gelegen aan een wandelpad in het bos met uitzicht op het meer van Corbara.

Er zijn scheuren in de rotsen die, afhankelijk van het tijdstip van de dag, een sterke koude luchtstroom afgeven of van buitenaf opzuigen. Het fenomeen is zo goed als zeker te danken aan de aanwezigheid van een diep, groot grotten-complex: het temperatuurverschil tussen binnen en buiten veroorzaakt een drukverschil en dus een luchtstroom. Tot dusver is echter geen ingang gevonden die naar het ondergrondse complex leidt...

Zou u dit natuurverschijnsel met eigen ogen willen aanschouwen? Ga op vakantie, als het weer mag, in het prachtige Umbrië, een provincie van Italië, ten zuiden van Toscane. De camping Il Falcone dicht bij het authentieke plaatsje Civitella del Lago is een aanrader! Op de camping zelf aanschouwde ik het wonder van honderden vuurvliegjes die 's avonds in het donker een waar schouw-/lichtspel opvoerden!

Voor een treffende beschrijving van dit fenomeen, maar dan wat dichterbij in Zuid-Limburg, zie: <https://www.natuurfotografie.nl/de-dans-van-de-vuurvliegjes>

Jan Willem Visschers

N.B. Voor een foto/filmpje van ondergetekende van de Buche del Vento kijk op onze IVN-website: <https://www.ivn.nl/afdeling/enschede/fotoboek> en klik op Artikel in Gidsengids nr. 253 : Blazen of Zuigen.

Mooie, miezerige wandeling Esmarke

Op vrijdagmiddag 6 maart staan Hanneke en Lidy V al te wachten. Zo'n 13 mensen besluiten het miezerige weer te trotseren om samen het gebied in de Noord Esmarke te verkennen.

Het wordt een relaxte gevarieerde tocht langs weilanden, over oude landweggetjes, zand- en bospaden. Onderweg zien we ontluikende knoppen aan de bomen en struiken, en hier en daar in de berm wat voorjaarsplantjes die voorzichtig hun kopjes opsteken.

Bij de houtzagerij "t Kerkeveld" kijkt een aantal wandelaars bezorgd naar een huizenhoge smeulende hoop met houtsnippers. Uit de top komen namelijk rookpluimen. Bij navraag aan de eigenaar blijkt dat dit geen kwaad kan. Hij is zelfs erg blij met het smeulen, dat betekent namelijk dat de snippers straks nog beter brandbaar zijn. Hoe kouder het buiten is, hoe meer ze gaan smeulen.

Gerustgesteld trekt het gezelschap verder over een smal zandpad met aan weerszijden prachtige, oude, karakteristieke kersen- en notenbomen. En overal waar je kijkt zie je oude houtwallen en bomensingels rondom de weilanden.

Hanneke en Lidy vertellen aan de hand van landkaarten uit 1832 en 1902 dat hier vroeger alleen heide groeide tot de tijd dat er kunstmest gebruikt werd. Daarna werd dit land opgekocht door textielbaronnen en veranderde het gaandeweg in bos en weilanden. Ook het witte theehuisje waar we langslopen stamt uit die tijd.

Af en toe staan we stil om te zien wat er groeit en bloeit langs de weg. En tussen een rij bloeiende katjes door zien we in de verte het glooiende landschap als begin van de stuwwal Oldenzaal – Enschede.

Een oude boomstronk met berkendoder en een dikke "goastok" veranderen in mijn ogen spontaan weer in twee prachtige kunstwerken, puur natuur!

Vervolgens lopen we via glibberige houten bruggetjes over de slingerende Elsbeek, die we telkens weer zien, naar het mij totaal onbekende en natte Landgoed Boers. Een gewaarschuwd mens telt weliswaar voor twee.. tja.. toch hou ik het hier nog maar net droog..

Dan zien we uitgestrekte, op vlakke golfterreinen lijkende, groene weilanden, zonder enig andere begroeiing dan gras. Hanneke en Lidy attenderen ons op de vele afwateringsbuizen die op de slootjes uitkomen in een algenmengsel, dat door bemesting veroorzaakt wordt. De rode kleur wordt veroorzaakt door ijzer in het water dat oxideert als het aan de oppervlakte met zuurstof in aanraking komt.

Precies twee uur later zijn we terug bij het beginpunt. Aan de reacties en de vrijwillige giften van de aanwezigen te oordelen heeft iedereen het, ondanks het miezerige weer, goed naar de zin gehad. Voor herhaling vatbaar zou ik zeggen.

Tineke Eitink

Anja Leppink maakte onderweg deze mooie foto's van de berkendoders en een gele trilzwam met korstmossen. Twee mooie voorbeelden van zwammen die leven op dood hout.

Herbarium en plantenrekje

Toen een van de redactrices van onze mooie Gidsengids me vroeg om iets te schrijven over het fenomeen herbarium en specifiek naar mijn ervaringen daarmee sloeg ik, om het maar zo te zeggen, meteen 'aan'!

Als kersverse student van de onderwijsersopleiding (dat heette overigens toen gewoon leerling van de kweekschool) kregen we de opdracht om een herbarium aan te leggen en nu zo'n 56 jaar verder, is het voor mij een feest om dat herbarium weer eens ter hand te nemen. Hoe je zo'n herbarium aanlegt, och daar zijn veel handleidingen voor te vinden. Toen echter, in die tijd moest je het hebben van een bijgevoegde handleiding bij de aanschaf van zo'n kartonnen map met linten erom en bijgevoegde losse bladen. Ik heb destijds met kranten, boeken en soms zware stenen een en ander ter droging gelegd. Een zinsnede uit de handleiding wil ik u niet onthouden en die tekent ook wel de wat mindere welvaart van toen. Want waar je nu voor weinig geld een simpele pers aanschaft, daar dacht men toen toch genuanceerder over: "*Wie het een beetje royaal kan aanleggen, die kope een plantenpers....*" En inderdaad, zo'n plantenpers had ik niet....

Nu bladerend door dit herbarium komen er herinneringen naar boven uit m'n jeugd. Plaatsaanduidingen waar je de plantjes vond, vaak onderweg naar school of in de nabijheid van de boerderij waar ik opgroeide. En ik ben verbaasd dat de plantjes er na al die jaren nog gaaf uitzien. Kwestie van goed drogen en er zorgvuldig mee omgaan? Laat ik mezelf die pluim maar geven! :-))

Toen ik later als onderwijzer dat herbarium wel eens liet zien aan de kinderen in de klas, waren er altijd wel een paar die zeiden dat ook te willen gaan doen en het ook deden! Hoe mooi wil je het hebben! Ook de eerder genoemde handleiding van K. Siderius rept van het mooie van zo'n verzameling en bovendien van het goede gegeven om buiten te zijn in de natuur: "*...en nu het veld in! Een ferme wandeling is gezond. Ze staalt de spieren en verheldert de geest. En wie van bloemen houdt, vindt overal vrienden en bekenden op z'n weg!*" aldus de heer Siderius. Geen woord van gelogen, denk ik dan, en nog steeds geldig!

Nog een ervaring uit m'n loopbaan als onderwijzer op de basisschool deel ik graag met u. Ik had destijds in m'n klas een plankje met flesjes aan de muur boven de wastafel gehangen. Wanneer kinderen nu een bloemetje tegenkwamen mochten ze die mee naar school nemen en in zo'n flesje gevuld met water doen. Samen er achter komen hoe dat bloemetje/plantje/blaadje heette, de naam eronder en zo spelenderwijs kennis opdoen. En wat je jong leert blijft, zo heb ik ervaren! Ik kan u verzekeren, van al die

gedroogde plantjes in m'n herbarium, ik vergat er niet een! Dat is op oudere leeftijd wel anders, zo ervaar ik telkens tot m'n ergernis... Och het spreekwoord van jong geleerd....enz. is nog steeds van kracht!

En nu, in de huidige tijd van de corona-perikelen, is er wellicht tijd om iets samen met de kinderen te ondernemen. Ook eens zo'n plankje aan de muur met die flesjes eraan fröbelen? Een goede vriend van mij zou zeggen: "*Als ik een ei had, bakte ik een uitsmijter, als ik ham had...*" Zo zal het u ook gaan: "*Als ik een plankje had, dan maakte ik zo'n rekje, als ik die flesjes had...*" Nou, wie weet vindt u nog iets om daarvoor te gebruiken! En de kinderen zullen ze graag vullen. Hoe het er uitziet is op de foto hopelijk te zien. Zoniet, ik verschaf u graag wat aanwijzingen indien nodig. Goede inspiratie en succes gewenst!

Jan Willem Visschers.

P.S. Graag verloot ik het plantenrekje onder de lezers van de Gidsengids. U mag het uiteraard natuurlijk ook weer aan iemand schenken! Stuur me een mailtje (jwvisschers@gmail.com) als u zich aanbevolen houdt en het komt naar u toe als u de gelukkige winnaar bent! Inzendtermijn voor interesse sluit op 1 juli 2020. Over de uitslag wordt niet gecorrespondeerd. :-))

Botanisch krijten, iets voor jou?

Gewapend met een krijtje de plantjes die je tegen komt op straat van naam voorzien. Het maakt dat anderen aangemoedigd worden toch eens écht te kijken naar wat er nu eigenlijk onder hun voeten groeit. En dat "onkruid" soms ook wel heel erg mooi kan zijn!

Met 40 etiketten voor de familienamen
en 294 etiketten voor de soortnamen

HANDLEIDING

UITGEVERIJ GEBR. KOSTER N.V. - AMSTERDAM

1. Algemene regels

1. Zoek *nooit* planten, maar vind ze. Want wie uitgaat om te zoeken, vindt vaak niet. Teleurgesteld, is veelal het genot van de wandeling bedorven.
2. Verzamel *nooit* planten, door hebzucht gedreven. Wie een herbarium wil aanleggen, neme niet meer dan nodig is, hoogstens twee of drie exemplaren.
3. Planten leven. Ieder afgeplukt blad, iedere afgeplukte bloem sterft. Gedachteloos wegplukken is iets, dat niet goedgepraat kan worden.
4. Draag *nooit* een plant in de hand mee naar huis, of de afstand moet al heel klein zijn. Want de zon schijnt er op, de wind blaast er tegen en als je thuis komt, hangt de bloem slap en is het blad verflenst.
5. Neem op je wandelingen geregeld een plantenbus mee, een gewone groene. Die loopt niet in 't oog en zonder dat het tijd kost, kun je schatten vergaren. Hij moet groot genoeg zijn om kleine planten geheel te bevatten en van grote planten een flink stuk. Heb je geen plantenbus of is die je te omslachtig, wikkel de planten dan in een krant, die je desnoods in een binnenzak kunt steken.
6. Begin in februari al met kleine wandelingen en houd dat de hele zomer vol. Wie te laat begint, vindt zovéél, dat hij niet te kiezen weet.
7. Houd altijd één kant van de weg; vlieg niet her- en derwaarts; je zou met weinig thuiskomen. Vergeet bomen, heesters en gekweekte planten niet.
8. De *naam* van een plant te kennen, is niet het voornaamste. Haar *leven* te kennen, haar werken en strijden, haar zorgen voor zichzelf en haar nakroost, dát is het interessante. En dat kom je alleen te weten door ze nauwkeurig en herhaaldelijk gade te slaan. En bovendien door te lezen, wat anderen vóór je opgemerkt hebben. Hoe meer je over bloemen leest, met anderen over bloemen spreekt, hoe groter je belangstelling in het plantenleven worden zal.
9. Planten en dieren, bloemen en insecten, ze behoren bij elkaar. Wie de eerste wil begrijpen, moet ook de laatste kennen.
10. Laat *zeldzame* planten met rust. Verklap aan geen mens, waar je ze gevonden hebt.

2. Benodigdheden

Wie planten verzamelen wil, heeft twee dingen nodig: de onder 5 reeds besproken plantenbus, en een schopje of een stevig mes, om de planten uit te steken; een gewoon zakmesje is in de regel tegen dat werkje niet bestand.

Zomer

Ik zat waar zon op 't warme water scheen
En gele bloemen bloeiden aan de kant;
Het grazend vee ging door de weiden heen,
De zomerlucht hing walmend over 't land.

De wilgen waren zilverbleek en stil
Voor 't stralend blauw, van wolk en nevel vrij;
Een glazenmaker vloog, met licht getril
Op 't parelmoerig vleugelgaas, voorbij.

De schuwe vissen, in 't koeldonker diep,
Verschoten snel, of stonden lang op wacht,
Waar d'aarde zich, in beeld, nog schoner schiep,
Dromend de zomerdroom van eigen pracht.

En over 't hooiland, waar een wagen stond
Met vers-groen gras te geuren in de zon,
En verder waar het drachtig korenblond
Met brede golving boog ten horizon,

Tot waar een scheem'rend bos zich flauw verhief,
De wereld wegsmolt in der hemelen gloed,
Dreef mijn gedacht, hoe schoon de dag was, lief
Uw schone ziel verlangend tegemoet.

*Frans Bastiaanse 1868-1947 - Nederlands dichter
Bekend om zijn impressionistische natuur- en liefdeslyriek.*

Sint-jansvlinders op Brunel - Erika van Oldeneel

Corona herinnering

Woorden kunnen verschillende betekenissen hebben. Het woord corona is latijn voor "kroon".

Het wordt voor meer gebruikt dan als naam van een groep virussen met uitsteeksels die er uit zien als een ronde kroon onder een microscoop. Ik heb een heel mooie herinnering aan het woord corona, van lang voor het de naam van een ziekte werd.

Toen onze kinderen klein waren zou er op een dag in augustus een zonsverduistering zijn. In Nederland was het een onvolledige zonsverduistering, maar Noord Frankrijk zou in de smalle strook liggen, waar de volledige zonsverduistering langzaam over de aarde zou trekken. Omdat het in de vakantie was konden we het zo plannen dat we daar op het goede moment konden zijn. Misschien een kans die je maar eens in je leven krijgt. We huurden een zomerhuisje op een mooie plek in zuid België en gingen daar met de, van mijn vader geleende, auto vakantie houden. Een paar dagen voor de verwachte zonsverduistering besteedden we een dag aan het voor verkennen van de streek waar de zon volledig achter de maan zou gaan verdwijnen en zochten een ronde heuveltop in een dun bevolkt landbouwgebied uit. De auto kon er op een onverharde weg geparkeerd worden en er was wijd uitzicht over akkers en weiden zodat we de schaduw van de maan zouden kunnen zien naderen over de omringende lagere heuvels. Zo hoefden we op de dag zelf geen tijd aan zoeken te verdoen en niet al te vroeg op te staan. We dachten dat de voorbereiding optimaal was en vertrokken ruim op tijd op lang verwachte dag.

Tijdens de autorit moesten we nog even pauzeren en R. stuurde de auto achteruit een inrit van landerijen in. Onder het hoge gras bleek een greppeltje te zitten en daar kwam één van de achterwielen van vaders auto in terecht. We waren kansloos om de auto met achterwiel aandrijving eruit te duwen. Daar sta je dan in Noord Frankrijk op een dik uur rijden van de volledige zonsverduistering met misschien nog drie kwartier te verspelen. De Franse woorden voor "auto uit de sloot trekken" of iets dergelijks hadden we op school niet geleerd. Ik ben met de sleepkabel in mijn hand op de doorgaande weg gaan staan zwaaien. Enkele auto's reden voorbij, maar na een poosje stopte er een enorme Nederlandse Volvo. Er waren weinig woorden nodig om het probleem uit te leggen. Ze waren zelf ook op weg om de zonsverduistering te gaan zien. De Volvo werd achteruit ons weggetje ingereden, de sleepkabel bevestigd en een paar minuten later was de auto los. Ik kreeg de kabel toegeworpen, maar op netjes bedanken konden ze al niet meer wachten. Op naar de zonsverduistering.

We bleken lang niet de enige te zijn die dit plan hadden gemaakt. Onze heuveltop stond vol met auto's, campers, caravans en mensen van vele nationaliteiten. Onderweg hadden we er al meer gezien, maar deze plek bleek ronduit druk. Iedereen had speciale eclipsbrilletjes om het schouwspel te bewonderen. Vele camera's stonden opgesteld op statieven, maar veel bijzonders behalve een wat lugubere schemering was er niet te beleven. Het was bewolkt. Al die mensen liepen daar maar rond te slenteren en hadden weinig aandacht voor elkaar.

Misschien ergerde de drukte sommigen wel. Nu en dan werd de bewolking iets dunner en kon je even vagelijk, zien dat er een steeds groter wordende ronde hap uit de zon was en het werd steeds donkerder. Je merkte de groeiende spanning onder de mensen. Kinderen gingen zich een beetje vervelen. Wij gingen soms maar even met ze wandelen of een spelletje doen. En toen, een minuutje of 10 voor de verduistering volledig zou zijn brak de bewolking. Als de zon geschenen had zou je het een opklaring genoemd hebben, maar licht werd het er niet van. Alle eclipsbrilletjes werden in stelling gebracht, de camera's klikten en we zagen de maan langzaam doorschuiven tot het moment dat de hij precies binnen de cirkel van de zon paste. De hemel werd helemaal donker en toen zagen we de corona. Het was werkelijk een fantastisch schouwspel. Het duurt maar even en dan komt er weer een dun randje zon te voorschijn en is de corona, gevormd door de zonnevlammen die buiten de zon uitsteken, niet meer te zien omdat het zonlicht al weer te schel is. Na een korte tijd sloot ook de bewolking zich weer.

De mensen kwamen weer in beweging. Ze praten met elkaar, niet alleen met hun eigen gezelschap maar ook met de mensen die in hun buurt hadden staan kijken. Er werd Frans, Duits, Nederlands en Vlaams gepraat. Mensen deelden meegebrachte versnaperingen met elkaar en vertelden elkaar in al die talen hoe mooi dat was geweest en hoe veel geluk we gehad hadden dat we het echt gezien hadden. Daarna ging iedereen geleidelijk weer zijns weegs. Wij reden en wandelden terwijl het lichter werd nog wat door de prachtige heuvelachtige streek met dorpjes met vakwerkhuisen en oude wasplaatsen aan beekjes: Picardië. We namen ons voor er als we oud werden eens een fietsvakantie te gaan houden, maar dat is er nog niet van gekomen.

Hanneke van Dorp

Algemene Ledenvergadering

Donderdagavond 17 september a.s. om 19.30 uur hopen we de Algemene Ledenvergadering van IVN Enschede alsnog te kunnen houden in het Nivoncentrum, Dotterbloemstraat 120.

De agenda, het algemeen jaarverslag en het verslag van de penningmeester kunt u vinden in de Gidsengids van dit voorjaar (nummer 252 op de pagina's 14 t/m 19). Het Financieel jaarverslag hebben de leden reeds via e-mail ontvangen.

Kunst op het Lankheet

Wandeling over het Lankheet

Woensdagmorgen 6 mei willen we een wandeling van 8 km maken over het Lankheet. Om 12 uur belt onze zoon of we zijn dochter van 7 jaar mee willen nemen. We korten onze wandeling in en lopen een kindvriendelijk deel.

Het weer is prachtig. We rijden met de auto naar Stien'n Boer in Haaksbergen, waar een groot informatiebord staat met wandelingen en fietstochten. We beginnen aan een tocht van ruim 4 km vanaf de parkeerplaats en lopen voor een groot deel de rode route. We wandelen langs kronkelende paden met prachtig bloeiende brem.

Boerderij Klein Lankheet

Stapstenen

Komen langs Boerderij Klein Lankheet, met een waterput. Vervolgens zien we heel veel bloemen waaronder de koekeksbloem en horen een koekoek.

We wandelen langs kunstwerken, kabbelende beekjes en zien waterhoentjes.

Dan komen we bij de waterpartij met stapstenen, geweldig voor kinderen. Neem een emmertje en een schepnetje mee en ze vermaken zich prima. We zien veel kikkervisjes, slakjes en schelpjes.

We pakken onze wandeling weer op en komen langs heel veel bosbessenstruikjes en zien veel prachtige bomen met hele mooie stammen en de vlierbessenstruik in de bloei. Vervolgens komen we weer bij de Buurserbeek en lopen over de Lankheterbrug terug naar de auto.

Het was een prachtige en leerzame wandeling.

Nel en Harry Dost

Kom mee naar buiten, allemaal !

Bij het lezen van de kop van dit artikel denkt iedereen natuurlijk aan de Wielewaal.

Deze vogel is, denk ik, wel de bekendste onbekende vogel. Iedereen kent de naam, sommigen hebben hem wel eens horen dudeljo-en en heel weinigen hebben hem gezien. Ikzelf behoor tot de middelste categorie: ik heb hem een paar keer horen zingen, maar ik heb hem nog nooit gezien.

Het uiterlijk van de wielewaal is zeer opvallend. Knalgeel met zwarte vleugels en een zwarte oogvlek. En ook nog een tamelijk rode snavel en rode ogen. Hij ziet er bijna uit als een tropische vogel. Dat je hem toch zo weinig ziet, komt doordat hij zich altijd in de boomtoppen van hoge bomen ophoudt. Van onderen bekeken, tussen donkere takken die afsteken tegen de heldere lucht, valt hij ondanks zijn spectaculaire uiterlijk nauwelijks op in de afwisseling van donker en licht.

De naam wielewaal is een onomatopée, een klanknabootsend woord. De zang van de wielewaal klinkt, met een beetje goede wil, als wie-le-waal. Of ook wel als du-del-jo, zoals in het bekende liedje. De Latijnse naam is oriolus oriolus, ook klanknabootsend. In de meeste talen heet de wielewaal de gouden wielewaal: oriole doré in het Frans, golden oriole in het Engels, oriole dorado het Spaans, goldener Pirol in het Duits.

Tussendoortje: Klanknabootsing komt heel veel voor in de naamgeving van vogels. Denk aan de koekoek, de oehoe, de kievit, de tureluur en niet te vergeten de tjitjaf.

De wielewaal is broedvogel in Nederland. Hij is aangewezen op loofbomen, liefst broekbos of bos met oude populieren. Op droge zandgronden is de populatie sinds 1975 zeer sterk achteruitgegaan. De aantallen zijn de laatste twaalf jaren stabiel. In de vogelatlas wordt het aantal broedparen geschat op 1700-2900. De status wordt 'kwetsbaar' genoemd.

De eerste wielewalen komen eind april, begin mei ons land binnen. Na het broeden blijven ze wat rondhangen in voedselrijke gebieden en vertrekken dan zo zoetjesaan weer naar hun overwinteringsgebieden in zuidelijk Afrika.

In augustus zijn er nog een paar, en begin september houdt het wel op. Doortrekkers zal je in Nederland niet zien: het is hier de noordwestrand van zijn verspreidingsgebied.

De titel van dit stukje is een aansporing om samen de natuur in te trekken. Helaas moeten we dat in de eerste helft van 2020 vergeten. Ga er alleen op uit, en laat dat 'Kom mee naar buiten' dezer dagen achterwege. Als troost het gedicht De Wielewaal van Loosdrecht van Hans Dorrestijn (die ook prachtige vogelboeken heeft geschreven, waaronder Dudeljo!)

De Wielewaal van Loosdrecht

Waarom, waarom op deze aarde dolen
Met of zonder Jacqueliën
Waarom blijven zij verscholen
Die zo mooi zijn om te zien

Ik heb de wielewaal eens horen zingen
Toen ik een dag op Loosdrecht was
Ik zeilde eenzaam met mijn zeilboot
Langs een eiland in de plas

Een wielewaal zong in de bomen
Liet zich niet zien maar stal mijn hart
Hij werd de vogel van mijn dromen
Ontzettend geel, ontzettend zwart
Dudeljo klinkt zijn lied
Dudeljo en anders niet
Populieren zijn zijn woning
En daaruit klinkt zijn meisjeslied
De wielewaal is geel als honing
Maar zijn schoonheid toont hij niet
Waarom op deze aarde dolen
Met of zonder Jacqueliën
Waarom blijven zij verscholen
Die zo mooi zijn om te zien
Dudeljo

Nico van Diepen

Natuurfotograaf Misty Wassink is het gelukt de Wielewaal vast te leggen

Van wie is dit jasje ?

Zoals elk jaar verschijnen er – dit jaar l ng voor de maand mei - weer grote gaten tussen de stenen van ons terras. Aha, de meikevers vliegen weer uit.

Als bevestiging klinkt er tegen de avond regelmatig getik tegen het raam. Nee, dit keer geen roodborstje, maar meikevers. Wist je trouwens dat zo'n kleine meikever best een harde tik kan voortbrengen ?

Op een zonnige middag al werkend en genietend in de tuin valt mijn oog ineens op iets vreemds in de border. Wat ligt daar nou, een beestje? Ik kom dichterbij, pak het op en zie dat het een leeg schildje is. Heel licht van gewicht, hard doch breekbaar lijkt het, gelaagd, donkergrijs/bruin en ca. 1 x 1,5 cm klein. Het woord "chitinepantser" komt spontaan in me op en ineens zit ik weer in de klas bij mijn favoriete biologieles van lang geleden.

Interessant! Maar van wie is dit mooie jasje geweest? Zou het van een van de meikevers zijn? Nee, dat denk ik eigenlijk niet, die heeft 2 harde vleugelschildjes bovenop en ziet er van de buitenkant totaal anders uit. Maar als hij de vleugels uitslaat zien we wel degelijk een gelaagd schildje. Het ziet er weliswaar niet exact zo uit, maar misschien dan toch?

Heel voorzichtig leg ik het schildje in een schaalje onder de binoculaire, die ik ooit van een goede vriendin kreeg.

“ kunstwerkje ”

Wonderbaarlijk wat je soms te zien krijgt als je iets flink vergroot.

Ik kan mijn ogen niet geloven. Wat is dit prachtig gemaakt! Opnieuw een klein wonder en perfect kunstwerkje van moeder natuur... die kleuren en al die verschillende laagjes.

En wat je op het eerste oog niet ziet, er zitten zelfs piepkleine haartjes op!

Degenen die me een beetje kennen, weten al precies wat er nu komt. Juist... ik sla weer aan het Googlen. En na een tijdje vind ik op de site van www.deeldenatuur.nl deze prachtige foto gemaakt door Louis, genaamd "vallende meikever". Hier kun je heel mooi en duidelijk de onderkant van een meikever zien, met zijn buikschildje.

Vallende meikever - www.deeldenatuur.nl

Precies... dat is hem volgens mij!

Ik ben er wel achter, hiervoor hoeft je echt geen wereldreis te maken. De natuur zit rondom ons, echt overal, ook dicht bij huis. Zelfs in je tuin vind je deze prachtige kunstwerkjes. Als je ze maar wilt zien...

Tineke Eitink

N.B. Op de site van www.deeldenatuur.nl staan nog veel meer natuurfoto's

Goed nieuws over de kerkuil

Rijkswaterstaat Noord Holland is bezig met een proef om via speciale maatregelen het aantal dodelijke verkeersslachtoffers onder de kerkuilen terug te dringen. De vogelsoort beschouwt de wegberm als onderdeel van zijn jachtterrein.

De hectometerpaaltjes doen dienst als uitkijkpost of rustplaats. Door het schemerige tijdstip waarop de kerkuil het liefst vliegt, en diens lage vliegroute, wordt de vogel vaak niet opgemerkt.

Er zijn nu draaiende rollen op hectometerpaaltjes geplaatst, zodat ze daar niet op kunnen blijven zitten en er zijn palen van 3 mtr hoog geplaatst waar ze hun prooi kunnen opeten. Daardoor zijn er in die regio nu vrijwel geen verkeersslachtoffers onder de kerkuilen meer.

Eten of gegeten worden

Een legere agenda betekent meer tijd voor de tuin! Zo aan het begin van een nieuw groeiseizoen is dat best heel welkom. Zeker als er dan eindelijk weer wat regen gevallen is en je het (on)kruid bijna hóórt groeien...

En terwijl ik dan op mijn hurken de paadjes van mijn moestuin aan het kuisen ben hoor ik een voortdurend gebabbel aan de andere kant van het hekje; de kipjes zorgen wel dat ik ze niet vergeet. Ze weten het, als ik in de moestuin bezig ben, komt er geregeld een smakelijk hapje in de vorm van een engerling hun kant op. En dat vinden ze toch lekker! Het is vaak een heuse race om er als eerste bij te zijn.

Die engerling heeft mij overigens ook nog wel eens een eindje op weg geholpen door de wortels van plantjes die op mijn paadjes groeien door te knagen (helaas doen ze dat niet alleen op gewenste plekken, maar richten ze ook schade aan op minder gewenste plekken). Zo kan ik geregeld hele zoden afrollen en verwijderen. Jammer genoeg voor de engerling die daarbij dan ook tevoorschijn komt en mag dienen als smakelijk tussendoortje voor één van mijn wandelende eier-automaatjes.

Eigenlijk best wel wreed om zo behandeld te worden na je nuttig te hebben gemaakt...Arme engerling, jij zal nooit een mooie meikever worden. Maar ja, zo gaat het vaker in de natuur. Het is eten of gegeten worden. Gelukkig heb ik behoorlijk veel engerlingen in mijn tuin, dus blijven er echt nog wel wat over die wél de kans krijgen om op een goede dag hun vleugels uit te slaan.

Vanuit de moestuin verdwijnt er heel wat lekkers richting de keuken. Dat is natuurlijk ook het uiteindelijke doel van een moestuin.

Maar ook buiten de moestuin valt er nog weleens wat eetbaars te vinden. En soms op wel heel onverwachte plekken...

In onze tuin wonen sinds vorig jaar meneertje Kukel en zijn zeskoppige hofhouding. Zeven heel gelukkige Wyandotte-kipjes die de hele dag naar hartelust rond mogen scharrelen in de tuin. Naast een hoop gezelligheid hebben we eigenlijk ook ieder dag wel een aantal kakelverse eitjes. Tot laatst...

Boven in het nachthok zaten al een aantal dagen een viertal kippen flink broeds te wezen. Samen hielden ze de grote legkist voortdurend bezet en zodra één van de twee overgebleven dames naar boven wilde zetten de dikkertjes boven een flinke keel op. Tsja, en wat moet je dan... Ook een kip moet zo nu en dan toch écht haar ei kwijt! Iedere dag vonden we nog een ei onder al dat verenspul. Maar één ei, dat is wel wat weinig dachten we. Wáár is de rest? Of is er verder even niets meer? We hadden al eens goed rondgespeurd in de tuin, maar vonden nergens ook maar één enkel verborgen ei. Totdat Jasper al kruipend tussen en onder de coniferen toch iets ontdekte: een nestkuil met daarin maar liefst **NEGEN** eieren! Ik schoot hem te hulp door mijn rok op te houden en zo de eieren naar de keuken te verhuizen. Die kippetjes toch... Maar wat ik nou niet snap is dat die domme dikkertjes van boven deze schat niet hadden gevonden. Dat was toch heel wat meer waard geweest om samen bovenop te gaan zitten dan dat ene enkele ei dat in het hok lag!

Celia Horst

Cursussen IVN Enschede

In de vorige Gidsengids stond een artikel over onze voorgenomen opleidingen en we willen in deze editie graag een tipje van de sluier oplichten.

Paddenstoelen

Voor de paddenstoelenopleiding hebben we in februari via mail bij de publieks- en schoolgidsen geïnformeerd wie er opgeleid wilde worden als specifieke paddenstoelengids. Daar bleek dat er naast de 4 toekomstige gidsen er ook een aantal mensen was die graag alleen een cursus wilde gaan volgen.

We zijn nu zover dat Laurens van Run van de Mycologievereniging Twente de 4 toekomstige paddenstoelengidsen te weten; Lidy Vrijheid, Erika van Oldeneel, Lidy Schans en Jacques Simon gaat opleiden. Als de Coronamaatregelen geen roet in het eten gooien voor het opleiden en het organiseren van publieksexcursies hebben we in het najaar “eigen” paddenstoelengidsen.

En voor de belangstellenden van een paddenstoelencursus hebben we ook goed nieuws. In Oldenzaal wordt dit najaar een paddenstoelen cursus georganiseerd waar Enschede een aantal plaatsen heeft kunnen reserveren. De mensen die belangstelling hebben getoond, zijn op de hoogte. Zo hebben we iedereen die graag iets met paddenstoelen wilde, blij kunnen maken.

Voor de overige belangstellenden (die buiten de gidsengroep vallen) bestaat de mogelijkheid om in Hengelo of Oldenzaal mee te doen aan de paddenstoelencursus. Houd hiervoor de website van IVN Oldenzaal of Hengelo in de gaten.

IVN Natuurgidsencursus

Dan de gidsenopleiding. Daarvoor is ondergetekende op onderzoek uit geweest om te kijken welke gidsen opleidingen er binnen IVN allemaal bestaan en welke in Enschede haalbaar zou zijn. Zowel internet werd afgestruind als ook contact opgenomen met het cursushuis van IVN NL, met de afdelingen Apeldoorn, Oldenzaal en Haaksbergen. Uit dit onderzoek bleek dat een echte IVN NatuurgidsenOpleiding in Enschede op dit moment niet haalbaar is. Het zou een te groot beroep doen op de draagkracht van de vereniging doordat er o.a. veel mentoren per cursist nodig zijn. Een NatuurGidsenOpleiding is bij IVN het neusje van de zalm en leidt tot allround gids.

Maar er zou ook een LandschapsGidsenOpleiding kunnen worden georganiseerd. Een opleiding die een jaar duurt en een ingedikte NatuurGidsenOpleiding is. Het is een goede basis voor het uitbreiden van natuurkennis, inzet als vrijwilliger in de werkgroepen die Enschede heeft en waarbij je leert om kennis over te dragen bij allerlei activiteiten zoals de slootjes dag, school- en wandelgids of het organiseren van een heemtuindag.

Paarse dovenetel - Wim Pauw

Deze LandschapsGidsenOpleiding kan georganiseerd worden omdat IVN-Haaksbergen graag wilde dat Enschede deze opleiding organiseerde en ze samen wil werken met IVN-Enschede. Haaksbergen heeft deze opleiding van 2018-2019 al een keer met groot succes georganiseerd. Er zijn daar al 24 mensen opgeleid waarvan een groot aantal nu nog vrijwilligerswerk binnen de IVN doen. IVN Nederland gaf aan dat deze opleiding van hoge kwaliteit was.

We zijn nu bezig om mensen te werven die in de voorbereidings- en ontwikkelgroep willen, aan het kijken hoe we kunnen samenwerken met Haaksbergen en welke stappen er allemaal gezet moeten worden om deze gezamenlijke opleiding van de grond te krijgen. Nico van Diepen en Hanneke van Dorp doen mee voor de afdeling Enschede. Ondergetekende trekt de kar.

Het doel is om in september 2021 te starten maar we weten natuurlijk niet welke beperkingen er voorlopig zijn door het coronavirus.

We hebben in de toekomst zeker op onderdelen nog mensen nodig om ons te helpen bv tijdens de opleiding om koffie en thee te zetten, de deur open te maken, stoelen, pc enz. klaarzetten. Of als mentor om te helpen bij de praktische opleiding. We houden jullie op de hoogte.

Als je vragen hebt over deze opleiding, hulp wilt bieden of interesse hebt om de opleiding eventueel te volgen, mail dan naar: IVNEnschedesecretariaat@gmail.com

Greetje Koster
Werkgroep Publiekswandelingen

1960 - 2020 ofwel... 60 jaar bestaan IVN

Dit jaar vieren we het zestigjarig bestaan van IVN, zowel landelijk als in Enschede. Veel over de geschiedenis van IVN kun je vinden op ivngeschiedenis.nl; een heel informatieve site waar de historie van IVN in tijdvakken van 10 jaar beschreven wordt en in de geest die heerste in die tijd geplaatst wordt.

ivn natuur
educatie
Enschede

Wat ik in dit artikeltje over het landelijke IVN schrijf is hieruit afkomstig. (Letterlijk overgenomen delen cursief.) Deze website is door Eefje en Kees van Wissen gemaakt rond het 50 jarig bestaan van IVN en over de laatste 10 jaar staat er niet veel op. Kees van Wissen is helaas eind vorig jaar overleden. In het laatste nummer van Mens en Natuur staat een in memoriam.

Over de geschiedenis van IVN Enschede is in vlot toegankelijke vorm niet veel te vinden. Natuurlijk zijn er de bewaarde archieven van het secretariaat, maar die zijn niet helemaal compleet en het is erg veel werk daar een leuk verhaal uit te halen.

Ik dacht dat ik "alles" of in elk geval veel te veel bewaarde, maar van de eerste jaren dat ik zelf lid was van IVN Enschede kan ik in mijn huis niets meer terug vinden. In mijn geheugen zou ik inmiddels ook ongeveer de helft van die 60 jaar moeten kunnen terugvinden, maar dat blijkt zo'n rommelig en fragmentarisch geheel dat ik daar ook niet zo veel aan heb. Het zou dus heel goed kunnen dat iemand dit leest en denkt er een leuke aanvulling op te kunnen geven. De redactie zal er dan vast heel blij mee zijn als dat voor de volgende Gidsengids op papier gezet wordt!

Het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie, afgekort IVN, werd in 1960 opgericht. Het kwam voort uit de 'Bond tegen Verontreiniging van Natuur en Stad' (1939) die vanaf 1948 Bond van Natuurbeschermingswachten heette. Deze Bond had tot doel via 'natuurwachten' ongewenst gedrag van bezoekers in natuurgebieden te corrigeren.

De IVN-oprichters hadden nauwe betrekkingen met deze 'Bond', maar wilden in plaats van 'corrigeren' meer 'educatie bedrijven'. Op 21 mei 1960 is definitief besloten de Bond te reorganiseren. Deze dag geldt dan ook als de geboortedatum van het I.V.N.

IVN-afdelingen ontstonden spoedig overal in het land. Kernactiviteiten waren onder meer: het organiseren van cursussen tot het opleiden van natuurgidsen en van natuurbeschermings-werkkampen voor jongeren.

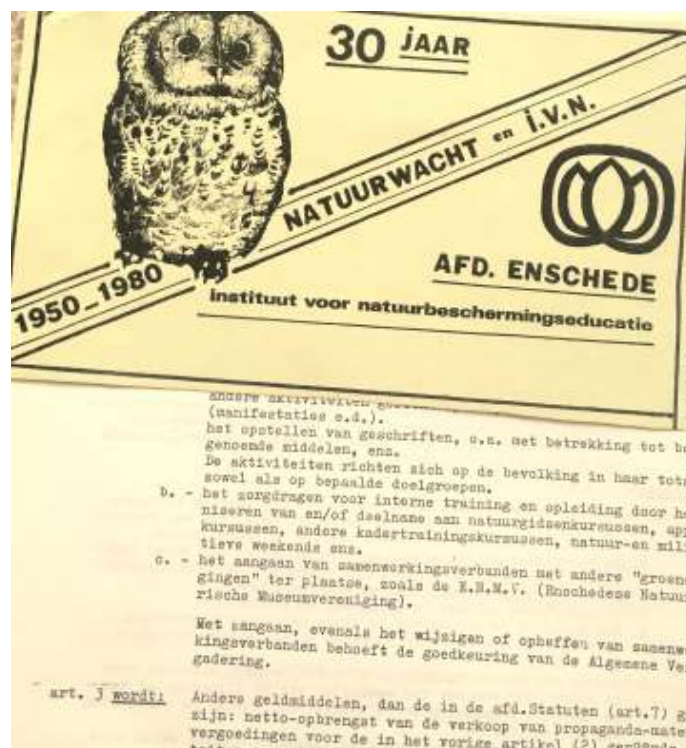
Ook IVN Enschede stamt uit 1960 en was voor die tijd al actief in de vorm van een Natuur- en Vogelwacht, die waarschijnlijk in 1950 opgericht werd. Eigenlijk zouden we dit jaar dus ons 70 jarig bestaan kunnen vieren. Bij de oprichting speelden enkele ambtenaren van de gemeente Enschede een belangrijke rol: Richard Struik, Wim Leemans en mr. J.W. Keijser. Zij waren lang ereleden van onze afdeling. De heer Keijser is al geruime tijd geleden overleden. Dhr Struik afgelopen winter. De heer Leemans leeft nog,

maar we hebben vernomen dat het 60 jarig bestaan van IVN hem niet veel meer zegt. Hoe de oprichting van IVN verlopen is en wat deze heren daar voor rol bij speelden weet ik niet. Misschien kan één van de lezers daar iets meer over kan vertellen?

In 1961 krijgt het tijdschrift van de 'Vereniging van Natuurwachten en Natuurgidsen', ofwel het Instituut van Natuurbeschermingseducatie, een nieuwe naam. De nieuwe naam weerspiegelt de nadruk (---) die werd gelegd op het belang van een goede relatie tussen Natuur en Mens.

De jaargang telt echter wel door vanaf het begin van 'De Natuurbeschermingswacht'. Inderdaad blijkt op de voorpagina van het laatste nummer van mens en natuur 71ste jaargang te prijken!

De jaren zestig waren roerige, maar optimistische jaren, de welvaart steeg, maar ook bleek het milieu schade te ondergaan. IVN en andere natuurbeschermingsorganisaties zagen hun leden aantallen groeien. Er was veel belangstelling voor de natuur (groen) en ook meer en meer voor het milieu (grijs). IVN ontwikkelde de Natuur Gidsen Cursus, die nog steeds, in steeds aangepaste vorm gegeven wordt.

Knippen en plakken

Hier zie je een IVN poster uit vroegere tijden. Op deze manier werden IVN activiteiten toen aangekondigd. Men gebruikte steeds dezelfde poster met daaronder een stuk papier geplakt met de nieuwe activiteit met vermelding van datum, tijd en details. Zeer vindingrijk..

In de jaren 70 wordt milieu voor het eerst een onderwerp van politiek. 1970 wordt uitgeroepen tot Europees natuurbeschermingsjaar: N70. In 1972 publiceert de Club van Rome het rapport "Grenzen aan de Groei". Er worden diverse milieu actiegroepen opgericht. IVN groeit en verbreedt haar aandachtsgebied en activiteiten. Natuureducatie wordt door velen belangrijk gevonden, overheden dragen bij aan de inkomsten van IVN.

Sinds 1978 heeft afdeling Enschede een echt eigen afdelingsblad: De Gidsengids. Daarover het U in 2018, toen dit bland een lustrum vierde meer kunnen lezen.

De jaren 80 worden nogal overschaduwd door economische malaise en bezuinigingen op overheidsuitgaven. Hoewel natuur en milieu volop in belangstelling staan wordt in veel gemeenten op natuureducatie bezuinigd. In 1984 wordt in Enschede de schoolbioloog wegbezuinigd. Veel vrijwilligers, vaak IVN-ers worden betrokken bij activiteiten voor scho-

len omdat leraren onvoldoende tijd en mogelijkheden hebben voor goed natuuronderwijs.

IVN Enschede bestond eind jaren 80 uit 5 werkgroepen: Wandelingen (voor publiek), Tentoonstellingen, Lezingen en cursussen, Schoolgidsen en Natuuronderhoud (met name op Zonnebeek). Er werd nauw samengewerkt met de Natuurhistorische Museumvereniging en de KNNV. Vergaderingen en cursussen werden vaak in het Natuurmuseum aan de Tromplaan gehouden.

De jaren 90 zijn de optimistische jaren na de val van de Berlijnse Muur. Het neoliberalisme lijkt de overwinnende politieke en economische visie. Een consequentie daarvan is vermindering van steun van de overheid voor o.a. IVN. Van grote invloed op de hele samenleving is de doorbraak van de computer en daarna het internet.

De website van IVN startte in 1997. Het ledental en het aantal activiteiten van IVN groeide steeds langzamer in de jaren 90. Het aantal beroepskrachten groeide wel en de organisatie professionaliseerde. De financiering daarvan werd op den duur een probleem.

IVN Enschede organiseerde in deze periode een aantal Natuurgidsencursussen, soms in samenwerking met omringende afdelingen. Enkele jaren was er een vast onderkomen in een gebouw op Kinderboerderij Vaneker.

De jaren 2000 waren de tijd van, neoliberalisme, marktdenken, digitalisering en globalisering. Economisch gaat het van de dot.comcrisis naar de bankencrisis en de eurocrisis. Burgers worden vooral beschouwd als consumenten en gaan zich calculerender opstellen. Aan alles komt een prijskaartje te hangen ook aan natuur. Het natuurbeleid is nu vooral geconcentreerd in de ontwikkeling van een samenhangend netwerk van kwalitatief hoogwaardige natuurgebieden in Nederland: de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De Natura 2000 gebieden zijn het Europese netwerk van natuurgebieden waar de EHS deel van uitmaakt. Het is een ecologisch netwerk waar alle lidstaten van de EU aan bijdragen. Klimaatverandering is een centraal onderwerp. Natuurorganisaties verliezen na jaren van sterke groei, veel leden. Het leden aantal van IVN schommelt tussen 2000 en 2007 rond en onder 16.000, om daarna weer te gaan stijgen. In 2004 wordt IVN gesplitst in een vereniging (de vrijwilligers) en een stichting (de beroepskrachten).

Het hierboven samengevatte beeld uit ivn-geschiedenis.nl sluit wonderlijk goed aan bij de geschiedenis van onze afdeling.

Rond 2002, 2003 had IVN Enschede een heel moeilijke periode. Het aantal (actieve) leden daalde, waardoor het moeilijker werd wandelingen en andere activiteiten te organiseren. Van de werkgroepen functioneerde alleen de werkgroep schoolwandelingen nog echt goed en bestuursleden waren moeilijk te vinden. Er was zelfs sprake van opheffen van de afdeling, maar op de daarover gehouden algemene ledenvergadering werd dit afgestemd. Een aantal leden dat voor opheffing was zei hun lidmaatschap op. Het nieuwe bestuur werd gevormd met hulp van een voorzitter uit Zwolle: Willem Hurkmans.

Een vast onderkomen, waar ook de bezittingen van de afdeling bewaard konden worden leek een voorwaarde voor het weer opkrabbelen van IVN Enschede en dat werd gevonden in het Nivon Centrum. Dat vanaf 2004 ons vaste adres voor bijeenkomsten en cursussen is. Daarna ging het

nog niet direct heel goed (het bestuur bestond een aantal jaren uit slecht drie dames, die ook de redactie vormden), maar geleidelijk aan toch steeds beter.

In 2010 werd het 50 jarig bestaan gevierd met een receptie en een uitstapje. Een goed feest helpt! Het ledental steeg en er werden meer en gevarieerder activiteiten georganiseerd.

Over de jaren 10 is op ivngeschiedenis.nl niet veel meer te vinden. Het ledenaantal groeide flink tot 25.000 (???) Inmiddels zijn er plannen om van IVN weer één organisatie te maken omdat het verwarrend is dat er een stichting en een vereniging onder de zelfde naam opereert en omdat die 2 soms ook langs elkaar heen werken.

Het ledental van IVN Enschede is van jarenlang 50 à 60 naar boven de 80 gestegen. We hebben een redactie, die een prachtig afdelingsblad in kleur maakt. Er is een werkgroep PR, die enorm bijdraagt aan het werven en activeren van leden. Er is weer een werkgroep Publiekswandelingen. De werkgroep Schoolwandelingen floreert als vanouds. Wat we allemaal aan activiteiten organiseren kan iedereen lezen in het jaarverslag in de vorige Gidsengids. Een kleine, maar bloeiende IVN afdeling!

En nu ziet het er naar uit dat dit jubileum jaar, 2020, in de hele historie het jaar met de minste IVN activiteiten gaat worden. Vanaf begin maart zitten we allemaal thuis, het hele, prachtige voorjaar door, waarin we het normaal zo druk gehad zouden hebben met schoolwandelingen, poelenprojecten, veldwerkdagen, de slootjesdag, rolstoelwandelingen en nog veel meer. De geschiedenis zal ons misschien leren dat ook het digitale natuuronderwijs nu een geweldige ontwikkeling doormaakt, maar zelf ben ik toch meer een ouderwetse natuurgids, die iets met mensen buiten wil doen.

Hanneke van Dorp

60-jarig Jubileum IVN Enschede

Het bestuur heeft al een half jaar geleden een commissie ingesteld om bovenstaande eens uitbundig te vieren. Daar hadden we als commissie al een aantal plannen voor bedacht. Maar net toen we deze verder wilden uitwerken werd ook ons land overvallen door het Corona virus en kwam alles stil te liggen en ook nu weten we nog niet zeker wat wel of niet kan.

Na veel wikken en wegen hebben we toch maar besloten het uitstapje én de viering van het jubileum uit te stellen naar de herfst volgend jaar.

Dit geeft voor een ieder toch wat zekerheid resp. duidelijkheid. Pas goed op jezelf, houdt afstand en blijf gezond,

De jubileum-commissie

Zwarte zomervorm Landkaartje op Koninginnekruid - Henk Eitink

DNA onderzoek boomkikker Twente

"Het gaat niet goed met de boomkikker in Overijssel. Daarom heeft de provincie Overijssel de RAVON, het kennisinstituut voor reptielen en amfibieën, opdracht gegeven DNA-onderzoek te doen.

Het is half elf 's avonds en aardedonker in het Witte Veen. Het luide gekwaak van het knalgroene kikkertje levert een prachtig natuurconcert op. "Wij vermoeden dat de kikker door inteelt te zwak wordt en langzaam verdwijnt," vertelt Annemieke Ouwehand van Natuurmonumenten. "Vandaar het onderzoek."

Op haar hoofd prijkt een klein lampje en met haar telefoon laat ze het geluid van de boomkikker horen. "Hopelijk reageert er één in de buurt, zodat we het diertje kunnen bekijken." In de verte hoort ze er wel twee. Het is een soort knarsend geluid dat zeker een kilometer ver draagt.

In het Witte Veen bij Buurse zitten ongeveer dertig mannetjes. Dat is erg weinig volgens Ouwehand. "Als je alleen al deze plas ziet, is er wel plek voor honderd kikkers. Maar ik hoor er maar zeven..." De week ervoor had ze twaalf mannetjes horen roepen.

De kikker is maar vier centimeter groot en zo groen als een jongblaadje. Het is in Nederland de enige soort die in bomen en struiken zit. Na een uur rondlopen, is er nog geen boomkikker gevonden. Net als Ouwehand de zoektocht wil opgeven, begint er een vlak voor haar neus te kwaken. "Maar dan nog! Ze zijn bijna onzichtbaar, dus we moeten heel goed zoeken."

Bron: RTV Oost - Jauke Boerdam

N.b. Lidy Vrijheid fotografeerde in Neede de hierna volgende boomkikker in zijn natuurlijke habitat, de bramenstruik.

INDIEN ONBESTELBAAR: REDACTIE GIDSENGIDS
BURGEMEESTER STROINKSTRAAT 375
7547 RH ENSCHEDE

ivn natuur
educatie
Enschede

